

S. c. 268

400 Wm

J. VII, 891.

~~III 410 J V. 13~~
+

PRORECTOR
ACADEMIAE HALENSIS
IO. SALOMO SEMLER

SS. THEOLOGIAE DOCTOR ET PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS,

SEMINARII REGII THEOLOGICI DIRECTOR.

REGIORVM ET HALBERSTADIENSIVM ALVMNORVM

E P H O R V S.

C V M

DIRECTORE ET SENATV ACADEMICO
MEMORIAM REDITVS IESV CHRISTI
E MORTVIS

RELIGIOSE CELEBRANDAM INDICIT.

ADIVNCTA EST BREVIS DISPVATIO

AD LOCVM

2 COR. III, 10 seqq.

HALAE

EXCVDEBAT FRID. AVG. GRVNERT.

agna vis est exemplorum virtutis in vtramque partem, vt et animum dirigant ad cognitionem eius quod amplectendum fugiendumue sit, et eum molliorem quidem ac languidum ad imitationis firmitatem intendant. Sed numquam maior est atque etiam fructuosior, quam in rebus aduersis; quibus etsi vacua non potest esse vita humana, nec, si posset esse, ista virtutis disciplina commode careret: tamen nihil vel optimo cuique difficilius est earum tolerantia, quae sit etiam talis, qualis magnum animum, in primisque Christianum decet, vt illam dolorum disciplinam sibi faustam, veritumque gaudii fontem ducat. Qua in re graue nobis paratum est praefidium ab exemplis eorum, qui iisdem procellarum fluctibus iactati, non modo aequabilem omnesque contra impetus obfirmatam constantiam obiecere, sed suo etiam exemplo docuerunt, quo sit confugiendum vt ad exitus optatos peruehamur. Naturam quidem humanam ita informatam videmus, vt communis quasi sit animorum humanorum consensus atque conspiratio, qua fit vt quadam veluti commodorum mutatione, dando accipiendoque, homines hominibus proficiat, et quem ad modum sensu naturali ad alios commodandum feruntur, ita ex aliorum facultatibus, institutione, exemplis, fructum capiant. Quem maxime quaerimus, cum aliqua necessitas vrget imminetque aduersa tempestas, ad quam subleuanda si vel nihil opis in aliis hominibus reperitur, tamen non parum consolatur cogitatio: esse qui in dolorum societatem quasi aequae dolendo veniant, itemque qui in simili fortuna versentur. Quod si vel sola malorum communitas leuationem aliquam doloribus afferre potest: quid futurum putamus, si exemplis aliorum, qui neque frangi dolorum magnitudine, neque de spe ac pietate in Deum deiici poterunt, ad omne genus virtutis incendamur, in qua vna maxima vis est ad dolores tolerandos? Sed eorum dolorum, quibus debilitetur et quasi molliatur animus, omnino duo sunt fontes: vnus in asperitate malorum quibus perferendis impares videamur, alter quod incertum sit quem
fint

sint progressum atque exitum habitura. Iam contra illum praesentis mali sensum vix fortior potest esse disciplina exemplis eorum, qui, etiam molliores nobis, vehementiora mala, vel meditatione, vel consuetudine, vel quod vtraque longe maius est, auxilio DEI, qui nemini immittit supra quam ferre potest, adiuti laeti et agentes gratias constantissime pertulerunt. Quamquam maxima vis est ad acuendos dolores in rerum humanarum incertitudine, ad quam cum accedit animi imbecillitas aucta pristinorum malorum recordatione et obiecta animo specie futurorum, quae etsi non sunt, tamen extimescendo ante, multo etiam gravius quam venerint, sentiuntur, nihil tam taerum atque horribile est quin expectandum videatur. Quo tempore si animum intentum haberemus in Deum, in cuius manu sunt omnia, quique ita, tanquam pater filiis, consulit generi humano ut cum ipsis aduersis rebus et vires ad ferendum det et laetum malorum exitum; illa cogitatio dubitari non potest quin leuationis plurimum afferret. Nunc ea re nihil difficilius est humanae imbecillitati, quae pressa malorum praesentium pondere, futura quae non cernuntur negligit, venientia praesentibus metitur, magisque praesensionis, ad ea quae sentiuntur accommodatae, vanitati, quam Dei sanctissimis promissionibus fidem habet. Cui malo vtinam mederemur modo eo, quem sequimur in omni certitudine rerum non adspectabilem quaerenda! quae nascitur e cogitatione rerum similibus, quam similitudinem animus a rebus perspectis ad eas transferens quae cerni non possunt, facile cuiusvis rei cursum videri atque futura tamquam praesentia sine dubitatione contuetur. Quare profecerit toto, ut dicitur, pectore cogitare, quam praesens dei auxilium et nobis et aliis periclitantibus fuerit, ut, hanc diuini solatii memoriam rebus praesentibus adiungentes, animum aduersus dubitationis impietatem roboremus.

Hanc viam ipse Deus, vbiunque nos consolatur in sacris scripturis, praemonstravit, magna exemplorum copia proposita, qua ad similem constantiam fidemque impelleremur, veluti ad Ebr. XI et XII. Iac. V, 7 seq. I Thess. II, 14 aliisque in locis; ad nos erudiendos ut, quem ad modum PAVLLVS loquitur (Rom. XV, 4), *per constantiam eorum, quorum exempla laudantur, et consolationem scripturarum spem*

conciperemus. Atque haud scio an nulla in re magis maxima eloquentia, quae a pectore Dei plenissimo ducitur, vfi fuerint sancti viri, quam in commemorando auxilio Dei quod eos aliosque e praesentissimo periculo eripuerit. Sed eius rei nulium habemus illustrius exemplum Domini nostri Iesu Christi non modo incredibili animi magnitudine in cruciatibus tolerandis, eiusque dignitate a Deo inter vehementissimos impetus asserta, sed etiam reuocatione e mortuis, qua Deus eius omninoque generis humani res ad felicissimum exitum perduxit. Quam liberationis similitudinem ipso suo exemplo adumbratam commemorat Paullus 2 Cor. III, 10 seqq. vt ad eandem spem Christianos erigeret; eumque locum hoc tempore, quo resurrectionis Iesu Christi memoria celebratur, breuiter ita declarabimus, vt, quid habeat iste locus ad animos nostros aduersus omnis generis molestiam muniendos, perspicue intelligatur.

Christiani inter Corinthios cum ad primam Paulli epistolam eiecissent quidquid vitiorum apud eos regnauerat, Apostolus alteram ad istos scriptam, qua restitutam felicitatem gratulatur, paene omnem refert ad sui defensionem contra aduersarios, qui multiplici calumnia famae Apostoli detraxerant. Quas quidem calumnias ornasse videntur iniuriis atque casibus aduersis iis, in quos Paullum coniecerat diuinae doctrinae propagatio; neque enim istos e Iudaeis doctores, qui placidam delicatamque vitam traducere malebant quam pati propter Christum (Gal. VI, 12 Phil. III, 19), incredibile est auctoritatem suam a vitae beatitate commendasse, contra miserabilem Paulli conditionem adduxisse in contemptum, qua quidem re aequae alienari a Paulo Iudaeos tenebant, atque a Christo propter summam ignominiam vel in cruce susceptam. Quidquid sit, ea est omnino plerorumque hominum peruersa sententia, vt, vbi viderint alios perenni malorum impetu iactari, eos siue magnorum scelerum reos putent, vel Deo in primis exosos, certe eandem siue doctrinam siue vitam amplecti minime velint, vnde tam tristes casus nasci viderint. Cui inuidiae ita Paullus in hac epistola occurrit, vt non neget se induisse se in tantas molestias, sed neque in iis doceat aliquid turpitudinis esse, quin potius laudis plurimum, neque se

se earum molestiarum mole opprimi, sed animi intentione et constantia, maximeque Dei praesentis adiumento pressum omnem ponderum depellere. Qua in re admirari iuuat virtutis Apostolicae magnitudinem! Neque enim ea magnitudo, vt vulgus putat, cernitur in animo vel corpore ipso bene a natura et ad res magnas siue appetendas siue gerendas informato, sed primum in voluntaria conformatione animi ad virtutem, quae hoc maior est quo magis ipsam Dei naturam imitando attingit, itemque in illa virtute omnibus rebus humanis siue secundis siue aduersis anteponenda, deinde in omni voluntate et actione ad communem vtilitatem referenda. Istius magni animi vestigia in primis impressit Paulus nobilissimo loco 2 Cor. III, 7 sq. quem quis vel aliquo verae magnitudinis sensu praeditus legerit, quin pectus sibi incaluisse sentiat? *Habemus autem hunc thesaurum (Euangelii) in vasīs testaceis, vt (quae nos e periculis eripuit) magnitudo virtutis Dei, non nostrae, agnoscatur. Vndique pressi (sumus), nec tamen exanimati; anxii, nec tamen desperantes; vexati, nec tamen relictī; deiecti, nec tamen intererenti;* et quae sunt reliqua oris diuini verba. Nos quidem pro instituto persequemur ea, quae pertinent ad Pauli cum Christo e mortuis reuocato similitudinem, suntque subobscura atque, vt nobis videtur, a plerisque in alienum sensum accepta.

Apostolus igitur: *semper*, inquit v. 10, *mortem Domini Iesu in corpore circumferimus, vt et vita Iesu in corpore nostro appareat. (v. 11) Semper enim nos qui viuimus, morti damur propter Iesum, vt et vita Iesu appareat in mortali corpore nostro.* Placet enim coniungere virumque versum, vt vno intellectu alterius intelligatur sententia; nam quod aliquis dixit: Paullum decimo versu de *calamitatibus* Christi locutum, in quibus perferendis Apostoli se viuētis Christi auxilio sustentatos demonstrant, at versu sequente de *morte* Christi ipsa et spe vitae sempiternae, ad quam essent cum Christo peruenturi, propter ea quod v. 10 τὸ σῶμα, v. 11 σὰρξ θνήσκει i. e. vt ille putat, corpus morti iam traditum commemoratur, id vero argutum magis videtur quam verum, nec inest id quidem in verbis, certe vtroque versu vix quidquam potest vel verbis vel sententiis similis esse. Iam prior vtriusque versus sententia parum dubitationis habet. Νέκρωσιν τῆς Κουρῆς Ἰησοῦ Paullus ipse perspicue

explicat, θάνατον διὰ Ἰησοῦν. Atqui θάνατος haud dubie est pro *mortis periculo*, vt cap. I, 10, atque quod alibi se dicit καὶ ἡμέτερον ἀποθνήσκειν I Cor. XV, 31, quo nemo dubitat quotidiana mortis pericula indicari, id quidem planissime respondet in nostro loco verbis: ἀλλ' εἰς θάνατον παραδίδομεθα, *semper mortis periculo obicimur, oī ζῶντες, qui viuimus* s. dum viuimus, vt fere I Theff. III, 17. Neque audiendus est THEODORVS BEZA, cum veretur ne isti sensui articulus repugnet, sitque inanis, et vero etiam, propter additam particulam caussalem, non satis apta repetitio superioris sententiae. Nos quidem veremur vt abesse articulus possit, cum vim determinandi habeat, vt Paullus per omnem vitam s. dum viuere videatur, se in quotidianos imperus coniecisse dixerit; neque Apostolus sine caussa ad eadem reuoluitur, aut particula γὰρ aliquam superioris sententiae caussam continet, sed perspicuitatis caussa declarat illam sententiam, quo sensu illam particulam frequentat Paullus, vt, si quis vellet, verba reddere posset: *semper, inquam, nos, dum viuimus, morti damur propter Iesum* h. e. doctrinam de Iesu docendo propagatam. Nam de doctrina ista fere semper in hac epistola Iesum, Christum, Dominum, dicit vt v. 5. c. II, 14. 15. III, 16 sq.; haec est iste thesaurus, et quasi depositum (παρεναταθήκη I Tim. VI, 20), quem quaquaerfum se ferre ait v. 7. sectionis eius quam interpretamur. Per haec, quae diximus, intelligitur quid sit νέκρωσις τῆς Κυρίας Ἰησοῦ περιφέρειν. Vbi νέκρωσις primum respondet τῷ θανάτῳ, estque plane Ebraeorum מותה Psalm. LXXIX, 11, nec maior vis est in νεκρώσει pro θανάτῳ posita quam in φωτισμῷ v. 6. pro φωτὶ, certe τοῦ Ἰησοῦ Ebraeorum interpretes vertunt φωτισμὸν veluti Iob III, 9. Psalm XLIII, 5; vt facile agnoscaturnimium id esse quod quaerit in illo verbo MOSHEMIVS (*Cogitat, in N. Foed. locos p. 164 seq.*) cum aliis; Paullus quidem commemorans τὴν νέκρωσιν τῆς μητέρας Σάρρας Rom. III, 19. vterum emortuum intelligi vult h. e. non aptum pariendo, in quo nulla emphaseos significatio intelligi potest. Deinde, cum mortis pericula circumferri non possint, νέκρωσις vel pro signis est horum periculorum h. e. vulneribus, εἴματα τῆς Κυρίας Ἰησοῦ dixit Paullus Gal. VI, 17, vel περιφέρειν τὴν νεκρ. K. I. vim habet significandi: quod vbiicumque locorum, quo Euangelium Aposto-

lus

lus tulerit, in impetus hostium, mortisque pericula incurrerit, fere vt
I Cor. X, 4. petram dicit Israelitas scutam h. e. eos vbique reperisse
 aquam qua sitim restinguerent.

Sed difficiliorem interpretationem habent verba alterius senten-
 tia: *ὡσαύτως ἡ ζωὴ τῆς Ἰησοῦ φανερωθῆ ἐν τῷ σώματι* i. ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν,
 vbi *σαρξ* dicitur θνητῇ non quo mortale sit corpus, qui sensus vt fri-
 dus esset ita hic quidem ineptus, aut quod sit mortuum, sed quod
 mortis periculo obiectum, nam eo sensu ante et *πένησι* et *θάνατον*
 corpori suo tribuerat Paullus. Iam de his verbis tres fere sententiae fe-
 runtur. *Prima*, eaque plurimorum suffragiis celebrata, quae verba
 refert ad spem futurae resurrectionis, qua Christo se similem futurum
 crediderit, vt fuerat in mortis periculo subeundo. *Alter*a quam in pri-
 mis ornauit **MOSHEMIVS** l. c. (apud **OECVMENIVM** p. n. 628. male
THEODORETO tribuitur) consilium Paulli fuisse decernit in demon-
 stranda vita Iesu Christi, qui, cum in cruce moreretur, non interierit,
 sed reuersus ad vitam in coelis vitam agat. *Tertia* vitam Christi de vī
 et efficacia Christi interpretatur qua confirmet Apostolos in ferendis re-
 bus aduersis e periculisque eripiat; quo inclinat **CHRYSOSTOMI** (hom. 9.
 in epist. I. ad Corinth. p. n. 591), forte etiam **BEZAE**, sententia, quam-
 quam vterque fluctuat. Quae postrema etsi proxime a veritate abesse
 videatur, tamen magis placet τὴν ζωὴν interpretari de ipsa conseruatio-
 ne vitae in maximis, quibus obiecta erat, periculis, quod ζῆν haud du-
 bie significat **Io. III, 51** et apud ipsum Paullum **2 Cor. VI, 9**, vt quem
 ad modum Paullus τὴν πένησι τῆς Κυρίου Ἰησοῦ sibi tribuerat propter simi-
 litudinem mortis cum Christo, sic ζωὴν τῆς Ἰησοῦ propter ea, quod
 non magis quam Christus interisset prorsus, sed ereptus e mortis fau-
 eibus fuisset. Nam *primum* id ipsa lex disiunctionis suadet, vbi, cum
πένησις τῆς Κ. I. non mors sit ipsius Christi, sed Paulli, nec proprie hu-
 ius mors sed mortis periculum: profecto ἡ ζωὴ τῆς Ἰησοῦ non potest esse
 nisi conseruatio Paulli inter media mortis pericula, qua similis Christo
 erat e mortuis reuiuiscenti. Quod ipsum Paulo propositum est in vni-
 uerso sermonis contexto, vbi et constantiam animi declarat in summis
 periculis et praesentissimum auxilium Dei, quod in se conseruando agno-
 scen-

scendum fit, non sua virtus v. 7. itemque post (v. 8.) periculi vim componit cum liberatione perpetua; vt versus eos, de quibus disputatur, aptos cum superioribus et vel sermonis structura copulatos, necesse fit in eandem sententiam intelligi. Tum illa verba v. 12. statim subiecta nostris: *ὡς ἡ ζωὴ ἐν ὑμῖν ἐνεργεῖται*, non esse de Christi siue vita siue virtute in seruandis Apostolis capienda, postea docebimus, quo ipso aperitur neque hic de alterutra re Paullum dixisse. Enimvero nec significatio futurae resurrectionis inesse in illis verbis potest; nam quo modo sibi mortem, Corinthiis illam beatam vitam tribueret, a qua profecto se non magis quam Corinthios alienum putabat? *Quamquam* et ipse hymnus Dauidis CXVI, cuius verba recitat v. 13, adiuuat sententiam nostram, certe et maxima Dauidis pericula narrat et Deum a paratissimo praesidio laudat. Porro quid est illud quod Apostolus v. 16 conqueratur *exteriorem hominem* i. e. corpus suum corrumpi (*διαφθεῖραι*) quam commemoratio malorum quibus se iactatum videbat? vicissim quid illa *interioris hominis* s. animi *renouatio*, quam recreatio animi et quasi roboratio per confidentiam et spem positam in Deo, natam illam et confirmatam perpetua e summis malis liberatione? vbi de sua vita aut potius *ζωοποιήσει* perspicue loquitur Paullus, nec ibi futurus ad vitam immortalem reditus in mentem cuiquam venit nec per verba venire potest. *Postremo* nihil clarius est istis verbis v. 15, si quidem ista cum superioribus, maxime cum loco simili cap. I, 9 — 11, diligenter conferantur. Quamuis enim interpretes, si a BEZA et paucis aliis discesseritis, magno consensu versus 14 referant ad futuram mortuorum resurrectionem: tamen nec eius interpretationis necessitatem agnoscimus, nec, si agnosceretur, consequens esset vt versus post decimum quintus illi accommodari deberet. Namque poterat Deus dici *ἐγείρειν τὸν Ἀπόστολον* cum illum seruaret inter pericula viuum, plane vt apud Iacobum c. V, 15, quo sensu Paullus imitatur Ebraeorum *עמד* Rom. VIII, 17, vbi item de Pharaonis conseruatione inter lethiferas plagas adhibetur; neque in loco simili 2 Cor. I, 9. Deus haec dicitur *ἐγείρων τὸς νεκροὺς* quod fit proprie mortuos reuocaturus ad vitam immortalem, sed quatenus, inquit Paullus v. 10, *ἐκ τληκίετε θανάτου ἐρρύσαστο ἡμᾶς καὶ ῥύεται καὶ ἔτι ῥύσεται*.
Item.

Itemque illud *παρησῆσει ἡμᾶς σὺν ὑμῖν* poterit esse: *uiuos nos seruabit quem ad modum vos*, vt Paullus 1 Cor. III, 8. *ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν*, inquit, *vobiscum regnabimus* i. e. in pari vobiscum fortuna verfabimur. Sed sic ita sane: verba illa v. 14, de quibus disputatio erat suscepta, habere significationem futurae resurrectionis inortuorum, nihil id quidem contra nos. Etenim ἡ χάρις, *beneficium* v. 15, haud dubie est conseruatio Paulli in viuis, cuius ipsius beneficii fructum percipiebant Corinthii, vt planissime docet locus is 2 Cor. I, 11, quo nullus alius magis nostri similis esse potest. Haec χάρις πλεονάσασα dicitur propter ea, quod semper morti obiectus Paullus (v. 11.) semper se vidisset diuina gratia sustentatum *ἵνα διὰ τῶν πλείονων τὴν εὐχαριστιαν περισσεύσῃ (αὐτὴ ἡ χάρις) εἰς τὴν δόξαν τῆ Θεῶ, vt hoc beneficium vehementer f. magis magisque illustret gloriam Dei eo quod quam plurimi super ea re gratias agant Deo; quamquam nec contra diceremus, si quis cum ERASMO et aliis mallet illa διὰ τῶν πλείονων ad participium πλεονάσασα referre, et verbo περισσεύειν adiungere significationem transitiuam hoc sensu: vt hoc beneficium auctum propter plures h. e. siue commodum plurimorum siue preces, augeat quoque gratiarum actionem, ad honorem Dei; quod fere magis cum illo loco capituli primi consentit. Quomocunque sit, ἡ χάρις beneficium est quod Paulo e periculis erepto, per eumque Corinthiis, contigerat; ex quo fit, vt verba illa: *Τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμῶν* nullo modo possint cum versu 14. coniungi, si quidem ibi de beneficio futurae resurrectionis, non de liberatione e periculis, loquitur, neque, quod HEVMANNVS alique volebant, *τὰ πάντα* ad fiduciam animi v. 13 referri, qua inflammatum erat Paulli studium Euangelii libere propagandi; neque enim verba consentiunt quae sequuntur: *ἵνα ἡ χάρις* et cetera, quae ipse HEVMANNVS non negat Paulli e periculis ereptionem celebrare. Qua re nihil relinquitur, nisi vt, versu 13 et 14. per parenthesin a ceteris seiuncto, versus 15 cum v. 12. et superioribus coniungatur. Quod rogamus lectores meminerint, nam ea obseruatione postea vtetur; hic quidem per illam demonstratam coniunctionem volebamus efficere, *vitam Iesu* v. 10 et 11, nisi de Paulo cum Christo periculis extricato, intelligi non posse. Ceterum hac ipsa demonstratio-*

B

ne

ne aliae interpretationes, quarum supra mentionem iniecit, ita vanitatis arguuntur, ut eas copiosius conuellere superuacuum videatur.

Reliquum est, ut de verbis disputemus v. 12: "Ὁσα δὲ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἢ δὲ ζωὴ ἐν ἡμῖν, a quibus facile erit obscuritatem abstergere per ea quibus nobis aditum ad veram sententiam cognoscendam fecimus. *Principio* speramus omnes nobis duros esse hoc, quod θάνατος, ut in superioribus, complectatur impetus et pericula in quae coniecta fuerat Apostoli vita; quare per vim disiunctionis ζωὴ notionem continet vacuitatis a periculis, siue quis non incurrat in ista discrimina siue iis liberetur; quod ipsum argumento est vitam non pro illa spirituali, h. e. pro fide ac pietate dici, quod multis videtur quorum nomina HEY-MANNVS p. 225. adnumerat, qui addere poterat PHOTIVM in OECVME-NII catena p. 629. Sed ista liberatio a periculis contigerat ipsi Paulo, per ea quae diximus ad v. 10 et 11, e quibus cum ipsam illam, quam declarare volumus, sententiam ducat, cogitur τὴν ζωὴν h. l. eodem modo intelligi debere. Nam etsi sunt qui vel Christi vitam intelligant hoc fere sensu: Christum viuentem spem dare Corinthiis, fore ut et isti per eum olim ad vitam immortalem ducantur, quod quidem volebat vir magnus (*Cogit. in N. F. locos* p. 198 seq.), vel laetas res *Corinthiorum*, qui, ut Paullus iactabatur aduersis, sic ipsi secundis rebus fruebantur, id quod iam CHRYSOSTOMO placuerat, post etiam aliis quam plurimis: illa interpretatione nihil potest durius esse, praefertim cum τὴν ζωὴν τῆ Ἰσοῦ v. 10 et 11. demonstrauerimus Christi ipsius non esse; haec probabilior est, sed tamen verba ad ipsius Pauli vitam s. conseruationem commodius trahuntur, certe et superioribus Pauli verbis accommodatior est sensus et iis quae sequuntur. Nam si verum est id, quod speramus nos supra planum fecisse, versum 15 coniungi cum 12. debere, atque τὴν χάριν ibi commemoratam beneficium esse quod Paulo e periculis erepto contigerit: profecto Pauli pericula, quae sunt in versu nostro θάνατος, quatenus ea disiunguntur a prospera Corinthiorum fortuna, beneficium loco haberi non poterant; itemque, si istud beneficium multorum laudibus ad Deum referendis illustrandum explicari oportet e loco 2 Cor. I, 11, propter summam vtriusque loci simili-

similitudinem; perspicuum est, vt in vtroque loco, sic v. 12. aliam vitam, praeter Paulli illam, intelligi nullo modo debere. Quod si quis ira occurrat, vt neget hunc sensum ferri posse per legem disiunctionis, quae mortem *Paullo*, vitam *Corinthiis* tribuat: recte hoc quidem dicitur, sed minime contra nos non negantes istius legis vim sed illam in ipsis his verbis, vt quidem opinamur, tenentes. Nempè illud *ἐνεργεῖσθαι*, quod nobis planissime videtur substitutum pro verbo *φανεροῦσθαι* in superioribus versibus, vt est verbum medium h. e. in vtramque partem interpretandum, pro antithetorum diuersitate diuersam notionem, vnam damni, alteram emolumentum, complectitur; tum, quoniam pericula Paulli non illi soli nocebant sed etiam Corinthiis quodam modo, quamquam illi magis, vicissim eius conseruatio in periculo non solis Corinthiis proderat sed item Paullo ipsi, quamquam illi eius vberiores fructus capiebant: comparandi sensu verbum accipiendum videtur aut, si mauultis, cum praecipui siue detrimenti siue emolumentum emphasi. Quibus positus talis nasceretur sensus: *qua re fit, vt cum mortis periculis iactamur, id nobis magis obsit, sed cum liberamur istis, id vobis magis profit*; aut breuius: *quae mortis quidem (nostrae) fructus in nobis, sed vitae (nostrae) in vobis cernitur*. Videtis nihil acuminis antithetorum periisse; est quidem nostri loci sensus similis illius Phil. I, 21. quem viri docti dudum obseruarunt ita declarandum esse: *dum vivo, ad Christum* (h. e. ad Christi doctrinam,) *dum morior, ad me praecipuus fructus redit*. Proderat autem Paullus, dum viueret, Corinthiis, non modo haecenus, quod eius e tot periculis extracti exemplo in simili fortuna discerent fidere Deo seque praesentissimi eius auxilii et liberationis spe in omni genere periculorum erigere, 2 Cor. I, 4 seq. sed etiam iis confirmandis Euangelioque latius propagando. Quem in sensum plerique interpretes consentiunt, quamquam vitam non Paulli sed ipsorum Corinthiorum interpretantur.

Sed haec haecenus. Nos vero, **HUMANISSIMI CIVES**, admoniti his verbis et exemplo Paulli, qui pericula sua *mortem Christi*, vitam suam in maximorum malorum discrimine a Deo seruata, *vitam Christi*, propter similitudinem appellabat, contuemur in primis **DOMINVM NOSTRVM IESVM CHRISTVM** e morte in vitam, quasi libe-

rali causa, assertum, τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν, principem fidei no-
 strae et remuneratorem. Atque ut duo sunt rerum aduersarum genera,
 vnum quod extrinsecus accedit a rebus sua natura perituris, alterum id-
 que longe grauius intus in nobis ipsis quod a vitiis proficiscitur nostris
 et εὐπεριστατῶ ἀμαρτίαι, ut Paullus loquitur Ebr. XII; illud, quamquam
 imbecillitati nostrae molestissimum, discamus moderate ferre, crebro di-
 ligenterque cogitantes: horum tolerantiam viam esse vnicam, quam Deus
 praescipit, perueniendi ad illam gloriam Christi, cui si cupimus in lae-
 tis similes esse rebus, simus etiam in aduersis. Qua quidem in re agno-
 scamus mortem ac resurrectionem Iesu Christi perfectum esse exemplar
 spei nobis propositae, ut, quem ad modum omnino nostrum est, quid-
 quid sua morte Christus parauerit, ita et nostrum praesidium putemus il-
 lud, quod Christum Deus in longe grauioribus periculis sustentauit, leua-
 vit, eripuit, praesidium expectandum a DEO, qui si pro nobis est, quis
 contra nos? Nihil quidem huius generis, quantumcunque sit, eripere
 nobis DEI beniuolentiam poterit. Sed hoc magis reformidemus alte-
 rum illud interius, natum ex animi nostri vitiositate, quam siue sequa-
 mur siue feramus, DEO sanctissimo gratiosi non possumus esse. Hoc
 igitur malum omni studio, precibus, exercitatione frangamus, nec du-
 bitemus IESVM CHRISTVM, qui vim peccatorum vniuersam doctri-
 na, exemplo, morte etiam sua, contriuit, nobis virtute sua omnibus
 vitiis longe superiori semper praesto futurum. Hoc cogitate, ad hoc
 contendite inuitati hoc beneficio, cuius memoriam per hos dies celebra-
 mus, ut, eundem cum Christo animum induentes, eadem et inter acer-
 bissimos huius vitae casus et post mortem laeti cum Christo fortuna frua-
 mini, gratias semper agentes DEO, qui nobis victoriam dedit per
 Dominum nostrum Iesum Christum.

P. P. pridie sollemnitatis Paschal. A. C. MDCCLXXI.

00 A 6312

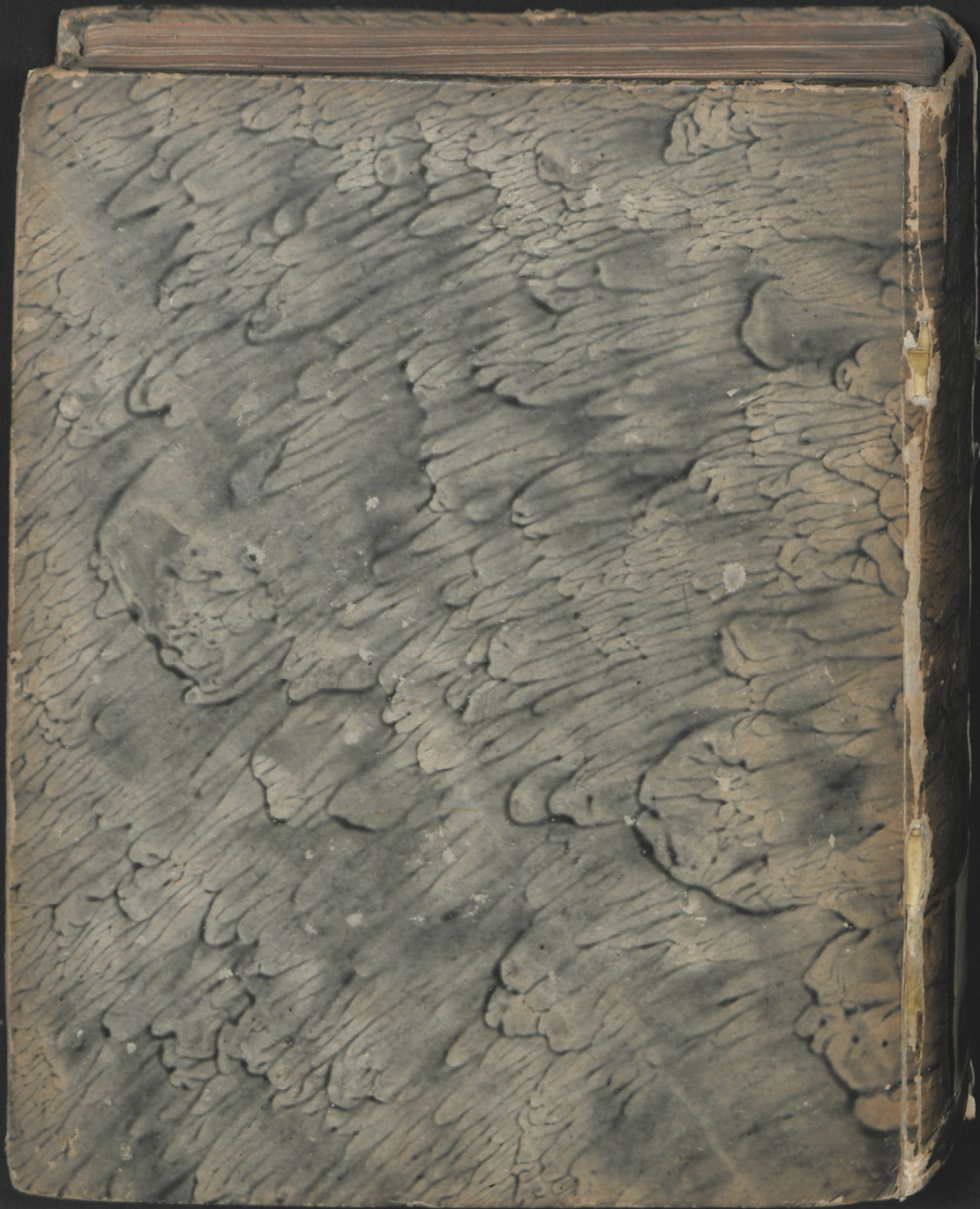
ULB Halle 3
002 835 673

58

Retro ✓

PRORECTOR
ACADEMIAE HALENSIS
IO. SALOMO SEMLER

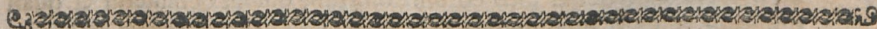
SS. THEOLOGIAE DOCTOR ET PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS,
SEMINARII REGII THEOLOGICI DIRECTOR.
REGIORVM ET HALBERSTADIENSIVM ALVMNORVM
EPHORVS.

CVM
DIRECTORE ET SENATV ACADEMICO
**MEMORIAM REDITVS IESV CHRISTI
E MORTVIS**

RELIGIOSE CELEBRANDAM INDICIT.

ADIVNCTA EST BREVIS DISPVTTATIO

AD LOCVM
2 COR. III, 10 seqq.

HALAE
EXCVDEBAT FRID. AVG. GRVNERT.